

Vasemmiston uusi jakautuminen

Reaktiot Tshekkoslovakian miehitykseen vuonna 1968 olivat heti tuoreeltaan voimakkaita läntisen Euroopan vasemmiston piirissä. Interventio haihdutti kuvitelmia, että Itä-Euroopan kommunistiset tai sosialistiset yhteiskunnat olisivat reformoitavissa rauhanomaista tietä. Käytetty luonnehdinta "ihmiskasvoisesta sosialismista" osoittautui liian idealistiseksi Neuvostoliiton valtapiirin osalta. Tähän liittyi läheisesti kysymys järjestelmien lähentymisen mahdollisuudesta eli konvergenssiteoriasta, joka kärsi selvän takaiskun.

Kiina reagoi jyrkästi Varsovan liiton interventiota vastaan, mutta kysymys oli enemmän valtopoliitikasta kuin ideologisista eroista. Kiinassa elettiin vielä Mao Tse-tungin käynnistämän radikaalin kulttuurivallankumouksen aikoja, joten kiinalaista kommunismia ei voitu pitää ainakaan liberaalimpana kuin neuvostokommunismia. Silti "maolaisuus" viehätti myös monia Neuvostoliiton voimankäyttöä vastustaneita eurooppalaisia vasemmistolaisia.

"Eurokommunismi" protestoi Tshekkoslovakian miehitystä vastaan ja teki eroa neuvostokommunismiin. Tunnetuimpia eurokommunisteja 1970-luvulla oli espanjalainen Santiago Carrillo, joka piti "kansanrintaman" tyyppisen monipuoluejärjestelmän ja parlamentarismia sallimista välttämättömänä. Läntisen Euroopan oloissa ei siis ollut mitään tarvetta "proletaarien diktatuuriin".

Länsieurooppalaisen vasemmiston keskuudessa laajimpana ryhmänä vaikuttivat sosiaalidemokraatit, joilla ei ollut tarvetta 1970-luvulla muuttaa ideologiaa käsityksiään. Sen sijaan oli erimielisyyttä siitä, miten käytännössä tulisi järjestää suhteet itäblokkiin. Willy Brandtin tapaiset johtajat olivat valmiit myönnytyksiin ja toivoivat järjestelmien lähentymisen kautta saatavan aikaan liennytyistä valtiollisiin suhteisiin ja siitä edelleen demokratiaa itäblokkiin.

Osa länsieurooppalaisesta vasemmistosta kääntyi kohti vihreän liikkeen ideologiaa ja osa radikaalimmille linjoille, jopa terroristeiksi. Saksassa ja Italiassa syntyi vasemmistolaisia terroristiryhmiä, jotka 1970-luvun puolivälin jälkeen kiristivät yhteiskunnallista tilannetta.

Myös itäeurooppalaisen vasemmiston piirissä eli idealistinen uudistusmielinen suuntaus, tosin 1970-luvulla vielä heikko mutta vähitellen vahvistuva. Idealistit vaativat "reaalisesti vallinneen" sosialismin uudistamista. Voidaan arvioida, että näillä ajatuksilla oli vaikutusta 1980-luvun lopulla rauhanomaisten vallankumousten syntymiseen. Ne lopulta kaatoivat itäblokin kommunistihallitukset.

Lähteinä mm: Robert Daniels, *A Documentary History of Communism* (1985), s. 371 - 384; Jeremy Isaacs - Taylor Downing, *Cold War* (1998), s. 248 - 259 ja 271 - 283; William Hitchcock, *The Struggle for Europe* (2004), s. 257 - 310; Matthew Ouimet, *The Rise and Fall of the Brezhnev Doctrine in Soviet Foreign Policy* (2003), s. 57 - 74.

